

PROJEKT „ZNAJEM PROTIV OVISNOSTI“

OKRUGLI STOL “VAŽNOST SOCIJALNIH VJEŠTINA U PREVENCIJI OVISNOSTI”

SAŽETAK

VRIJEME: 22.03.2016.godine

MJESTO ODRŽAVANJA: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek

SUDIONICI:

1. Predavanje: Tena Zalović, uvodni govor

- Jedna od aktivnosti u sklopu projekta Znanjem protiv ovisnosti; Ministarstvo zdravlja
- Partnere i suradnike navela
- Okruglim stolom okupili smo stručnjake koji će izlagati o problem ovisnosti, programima prevencije, važnosti socijalnih vještina u prevenciji ovisnosti, svi sudionici imaju mogućnost unaprijediti svoja znanja i vještine
- Upoznala sve sudionike sa kratkim sažetkom projekta; općim ciljem projekta, kojim aktivnostima planiramo postići te ciljeve, od kojih dijelova će biti sastavljena edukacija za odgajatelje; specifičnim ciljem odnosno posebnim ciljevima, tko su sudionici projekta; glavne ciljne skupine su djeca i mladi s problemima u ponašanju i djeca i mladi u riziku

2. Predavanje: Dražen Prigl, Dom za odgoj djece i mladeži

- Njihovi korisnici iznimno rizični za probleme ovisnosti: obiteljske prilike, nisu dovoljno razvijene niti emocionalno niti fizički niti intelektualno; uplašena, nedovoljno samopouzdanja i samopoštovanja, nisu motivirani, nemaju nekakve ciljeve, lako odustaju pri nailasku na prepreku, nemaju dovoljno kapaciteta da bi se suočili sa problemom, pribjegavaju instant zadovoljenje potreba, bijeg iz stvarnosti i lako podliježu ovisnostima; najviše problema imaju s osvježivačima, marihuanom i alkoholom; najveći problem im predstavljaju droge koje ne mogu otkriti
- Otežavajući faktor im je društvo koje postavlja krive norme i čija su slika djeca; neprihvatljiva ponašanja se toleriraju;

3. Predavanje: Tamara; Odgojni dom Bedekovčina

- Imaju isti problem kao i Dom za odgoj
- Zahvalni su ERFU i CNZD što su uključeni u projekt kako bi unaprijedili svoja znanja i bili u mogućnosti prenijeti ta znanja djeci

Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravlja

PROJEKT „ZNAJEM PROTIV OVISNOSTI“

4. **Predavanje: Valentina Kranželić, ERF**

- Tema: važnost socijalnih vještina u prevenciji ovisnosti
- Preventivni programi primjenjuju se prije nego se problem razvio ili postao ozbiljan problem koji zahtjeva tretmansi intervencija što se često zaboravi i zovu ih da rade prevenciju tamo gdje su potrebi još neki programi intervencije zbog čega onda neki preventivni program ne funkcionira
- Ako želimo mijenjati nešto moramo naći čimbenike koji su do toga doveli i to mijenjati (rizični i zaštitni čimbenici) na koje moramo utjecati
- Rizični čimbenici u školskoj dobi (naglasak na adolescenciji jer tada je najefikasnije i tu najviše znamo) – adolescencija je rizični čimbenik sam po sebi zbog svih razvojnih zadataka i promjena koje se događaju; sredstva ovisnosti često pogađaju te razvojne zadatke i dobro odgovaraju zbog čega često lako podliježu; problem nastaje kada se ta ponašanja zadrže u repertoaru i počnu štetiti na svim planovima; tu su prisutni razvojni biološki, psihološki i socijalni razlozi;
- Problem predstavlja i što su adolescenti usmjereni na kratkoročne učinke a mi u prevenciji se baziramo na dugoročne učinke
- Važnost vršnjaka je iznimno važna i često presudna u izboru ponašanja jer mladi žele pripadati nekoj skupini i biti prihvaćeni
- Slabije kritičko razmišljanje – normativna uvjerenja, socijalni utjecaji – kognitivni preduvjeti se još uvijek razvijaju kod djece i mladih
- U većem riziku su: djeca i mladi koji napuštaju školu, problemi sa socijalnim i akademskim problemima, mladi počinitelji KD i prekršaja, mladi u institucijama, mladi iz depriviranih zajednica
- Problem je efekt višestrukih rizika – loše školsko postignuće, obiteljski odnosi, izostajanje iz škole, maloljetnička delikvencija
- Rizične obiteljske okolnosti: korištenje droga i alkohola kod roditelja i braće, nedostatak nadzora, loše ili neadekvatne interakcije, loša SES, konflikti, zanemarivanje
- Djeca roditelja koji su ovisnici u pojačanom su riziku za korištenje sredstava ovisnosti
- Mnogo su više u riziku djeca i mladi s problemima u ponašanju (adhd) i sl.
- Programi prevencije koji bi bili usmjereni na razrednu nastavu, s posebnim naglaskom na učenike s PUP-om ili organskih poremećaja bi bio pun pogodak u prevenciji
- Naš zadatak je da vidimo kako se dijete nosi s okolnostima s kojima je suočeno ne zanemarujući te biološke predispozicije koje su nepromjenjive
- Baza učinkovitih preventivnih programa: procjena potreba je važna, poznavati skupinu s kojom ćemo raditi; potrebno je poznavati zaštitne i rizične čimbenike i teorijske spoznaje i istraživanja o njihovom djelovanju;
- „evolucija“ preventivnih programa: 3 faze (ppt)
- Važno je znati da preventivni programi mogu biti štetni ako nisu dobro napravljeni npr. Mogu potaknuti na konzumiranje ili neprimjerena ponašanja
- Komponente učinkovitih programa: (ppt) mi smo usmjereni najviše na usmjerene na razvoj osobne kompetentnosti i razvoj socijalnih vještina i usmjerene na promjenu socijalnih karakteristika i karakteristika okruženja (možda ne možemo promijeniti društvo, ali svaki dom može unutar svog kolektiva napraviti pozitivne promjene)

Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravlja

PROJEKT „ZNAJEM PROTIV OVISNOSTI“

- Istraživanja upućuju na to da slabe socijalne vještine i osobne kompetencije igraju centralnu ulogu u etiologiji korištenja sredstava ovisnosti
- Elementi učinkovitih i znanstveno utemeljenih programa prevencije ovisnosti – socijalni utjecaji, intervencije temeljene na životnim i socijalnim vještinama, interaktivne metode u programima, uključivanje vršnjaka
- Intervencije temeljene na životnim i socijalnim vještinama su puno efikasnije od onih utemeljenih na znanju
- Programi koji sadrže informacije o drogama mogu biti štetni ako ih ne kombiniramo s drugim programima i metodama i ne pazimo na njihov štetni utjecaj; kritičko razmišljanje jako važno
- Međunarodni standardi prevencije ovisnosti (programi razvoja osobnih i socijalnih vještina) – ima sve u ppt; što je učinkovito a što neučinkovito
- Danas recimo program razvoja samopouzdanja sam za sebe ne možemo smatrati programom prevencije ovisnosti
- Mi često s našim programima razvoja socijalnih vještina možemo prevenirati široku paletu problema u ponašanju što je dobra stvar za stručnjake; problem predstavlja što nadležna ministarstva traže feedback što smo poduzeli po određenim područjima i ne očekuju da ćemo jednim programom pokriti recimo i ovisnost, nasilje i sl.
- Važno je razotkrivanje pogreški u razumijevanju normativnih uvjerenja i očekivanja u odnosu na korištenje sredstava ovisnosti (u odnosu na norme postavljene od ostalih vršnjaka) – naš posao je educirati djecu i mlade i upoznati ih s tim koliko je nešto realno zastupljeno među vršnjacima a koliko oni imaju nerealni stav; važno je i dati im statističke podatke
- Rad na individualnim psihološkim ranjivostima: važno da to provode stručnjaci
- Karakteristike učinkovitih programa: baziran na potrebama i rizičnim i zaštitnim čimbenicima, jasno mjerljivi ciljevi, program se odvija na pravom mjestu i u pravo vrijeme, izvoditelji su educirani i sl.

5. *Siniša Brlas, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok*

Učenje ovisničkog ponašanja u socijalnom kontekstu

Činjenice

- Ne može se postati ovisnik ako nije prethodno pokazao neka ovisnička ponašanja, no ne vodi svako ovisničko ponašanje u ovisnost; djeca i mladi eksperimentiraju (vikend konzumenti) i koketiraju s ovisničkim ponašanjima no velika većina ne postane ovisna
- Ovisničko ponašanje se uči; učenje je temelj tog ponašanja; samo određene kategorije ljudi su postali ovisnici protiv svoje volje (žrtve trgovine, prisilno drogirani) – pitanje je kako je do toga došlo tj. Kako su uopće počeli učiti
- Učenje ovisnosti (psihofiziologija) – ppt – psihoaktivna tvar u mozgu proizvodi neurokemijski obrazac koji imaju potkrepljujući učinak;

Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravlja

PROJEKT „ZNAJEM PROTIV OVISNOSTI“

- Oblici učenja ovisnosti: učenje ovisnosti u socijalnom kontekstu, učenja navika, usvajanje stavova, učenje posljedica vlastitih postupaka, pozitivno i negativno potkrepljenje povezano s ovisnošću, ovisnosti i asocijativno učenje, kemijsko učenje i sl. – donio je 3 svoje knjige
- Kod ovisnika je promijenjena i sposobnost učenja i prosocijalnih oblika ponašanja što otvara prostor mehanizmima učenja ovisnosti koja često uključuje asocijalne pa i antisocijalne obrasce ponašanja

Zašto je mladima važno ovladati socijalnim vještinama

- Važno je da se nauče i da im se pomogne othrvati svim promjenama i problemima
- Nedostatak socijalnih vještina povećava rizik od usvajanja rizičnih ponašanja i zloupotrebe sredstava ovisnosti
- Temeljni proces je učenje jer bez učenja nema vještina. Vještine se razvijaju vježbanjem naučenog; mi moramo stvoriti preduvjete za usvajanje znanja i vježbanje socijalnih vještina
- Povodi početku eksperimentiranja odnosno zloupotrebe sredstava ovisnosti – napravljeno na temelju izjava mladih koji imaju problema sa sredstvima ovisnosti (rang prema značaju koji im pridaju i prema čestini). Tri kategorije čimbenika imamo: teškoće sa samokontrolom ponašanja, utjecaji iz socijalnog okruženja i psihološki razlozi; prve dvije skupine su u direktnoj vezi s učenjem; RIZIČNI ČINITELJI
- Područja rada psihologa u javnozdravstvenom sustavu uključuje rad na prevenciji i suzbijanju ovisnosti i rad na proaktivnoj skrbi o mentalnom zdravlju

6. **IVAN PAKŠIĆ, ODJEL ZA PREVENCIJU OSIJEK**

- Policija koja se bavi s legitimitetom represivne sile suočava se s problemom zlouporabe droga
- Za nekih 22,9% se smanjio ukupan broj KD vezanih uz ovisnosti; 13,7% se smanjio broj počinitelja u 2015.godini u odnosu na 2014. – osječko – baranjska županija
- Porast zaplijene marihuane, pad zaplijene hašiša
- Zbog pojačanog prekograničnog nadzora – pojačani uzgoj kanabisa od 150%; zaplijenjeno oko 500 stabljika
- Kriminolozi smatraju da je stvarna brojka 3-10 x veća; jer nemamo ono što je neotkriveno
- Prevencija kojom se bavi policija je novo područje; suočavaju se s brojnim problemima i izazovima: policijski službenici koji to vode nisu educirani i nisu spremni za to, redovna policijska edukacija ne uključuje nikakvo educiranje iz područja prevencije, službenici se moraju educirati uglavnom na vlastiti interes,
- Problem i predmet interesa su psihoaktivne tvari koje nisu na popisu droga (nove droge) tu je uočena velika populacija mladih koja te tvari konzumira bez razmišljanja o posljedicama
- Problem je što različiti stručnjaci različito definiraju droge; kod policije je droga ako je na popisu droga

Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravlja

PROJEKT „ZNAJEM PROTIV OVISNOSTI“

- Napravili su istraživanje na srednjoškolicima (5 srednjih škola – 2.i 3.razredi) – 84% je bilo upoznato s osvježivačima prostora (naveli još 24 različita spoja koja nisu bila obuhvaćena upitnikom), 21% učenika je konzumiralo te tvari; 35% prvi put s 16 godina, 1% je konzumiralo sa 12 godina; 59% je imalo pozitivno iskustvo prilikom prve konzumacije; 83% u društvu prijatelja konzumiralo; 4% je konzumiralo samo; 61% je samoinicijativno odlučilo probati; 31% se izjasnilo da je na nagovor prijatelja; 71% je iz znatiželje; 50% je probalo jednom i nastavilo konzumirati; 50% 1x mjesečno; 10% je 2-3 puta tjedno;
- U Osijeku se nalazi trgovina u kojoj to mogu legalno kupiti; u manjim mjestima postoje organizirane grupe koje kupuju i preprodaju
- Problem je što na tim tvarima ili nema ili rijetko ima upozorenja na koji način utječe na zdravlje i koje su posljedice te da je štetno
- Ovaj problem prisutan je u svim zemljama EU i SAD-u
- Pad broja odnosno statistike se može interpretirati na 2 načina – da je smanjena stopa konzumiranja ili da su ti korisnici samo prešli na legalne oblike kako bi izbjegli kaznenu odgovornost; jednostavno konzumiraju, mogu kupiti kada god hoće
- Neophodno povezivanje stručnjaka iz akademske zajednice i iz prakse; osposobljavanja, usavršavanja znanja; civilni sektor u suradnji s državnim institucijama daje kvalitetne rezultate i u tome leži budućnost

7. **MARIJA KRIBL, CENTAR ZA PREVENCIJU I LIJEČENJE BOLESTI**

- Područja rada (ppt)
- Najčešća dijagnoza su ovisnosti o psihoaktivnim tvarima
- Popis psihosocijalnih intervencija koje su dodatak farmakoterapiji kako bi se sveobuhvatnije pristupilo problemu
- Problem je što se roditelji odnosno obitelj često ne uključuju u terapiju i rad
- Statistički podaci za osječko – baranjsku županiju
- Ovisnost je kronična recidivirajuća bolest; vjerojatno zato je opijatska bolest toliko tvrdokorna bolest koju se teško liječi
- Droga utječe na cijelo tijelo i ti efekti su mladima primamljivi
- S čime se susreću kod nas u Osijeku: plućna talkoza, tromboflebitisi, povišena razika GUK, promjene na EKG
- Zloupotreba supstitucijske terapije se koristi u svim zemljama; važno je držati to pod kontrolom
- Navedeni ciljevi tretmana koje oni postavljaju u radu s ovisnicima
- Uloga lijekova u tretmanu ovisnosti – neophodan pojačan oprez
- Socijalne intervencije: obiteljski postupak, prihvata iz kaznionica, projekt resocijalizacije, reguliranje zdravstvenog osiguranja, upućivanje na procjenu radne sposobnosti i invalidnosti
- U Osijeku je potrebno najduže vrijeme da nabave droge u odnosu na ostatak države
- Dobna struktura djece roditelja ovisnika – 24 djece starosti do 3.godine
- Adolescente imaju koji su dobrovoljno došli i to vrlo rijetko, najčešće po sili zakona
- Popis Smart shopova u Osijeku
- Razvoj sintetičkih kanabinoida; počela proizvodnja 2008 godine; karakteristike
- Problem su još alkohol, društvene mreže i kocka

Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravlja

PROJEKT „ZNAJEM PROTIV OVISNOSTI“

- Mladi često izjavljuju osjećaj praznine i neispunjenosti i to je nešto na što moramo biti usmjereni u prevenciji i raditi na tom problemu; moramo se prilagoditi trenutnim problemima i promjenama
- Sada provode socijalne vještine u 6.razredu i svaki put dobiju povratnu informaciju da su to već radili i da žele razgovarati o nekim drugim aktualnim problemima
- SDQ upitnik (primjer)

8. GORAN KEZIĆ, UDRUGA NEOVISNOST

- PROVODE Harm reduction problem (program smanjenja šteta) za ovisnike i druge rizične skupine – mogu na sigurno konzumirati drogu, obaviti osnovne higijenske navike i sl.
- Provode i program rehabilitacije ovisnika u Vrbcici – 34 muška ovisnika o drogama, alkoholu i kocki
- Provode i program postupne resocijalizacije u stambenoj zajednici; organizirani oblik stanovanja
- Nastoje osobi pomoći da se odmakne od sredstava ovisnosti kako bi uvidjeli od čega bježe i pomažu im u modificiranju ponašanja
- Ne dozvoljavaju svojim korisnicima da se koriste terminom bolesti kako ne bi to koristili kao alibi za svoje stanje; također ozdravljenje je stavljeno u ruke ovisnika i oni moraju nositi aktivnu ulogu u svojoj promjeni

9. GORAN LATKOVIĆ, CRVENI KRIŽ OSIJEK

- Svoje programe usmjeravaju na ona područja u kojima postoji potreba a institucionalno ta podrška nije zastupljena ili dovoljno pokrivena
- Imaju sustav vršnjačke edukacije (mladi podučavaju mlade)
- Cilj je kod mladih potaknuti kritičko mišljenje
- Važno je stalno osluškivati potrebe koje zajednica ima;
- Program humanih vrednota im se naziva
- Preventivni program: 1.područje – po pozivu škole; 2. – program legiranje ne drogiranje (da se povežu svi sektori i da zajedno nešto rade a ne se ponavljaju) 3. rad kroz klub mladih

RASPRAVA

- Marija Kribl – potrebna revizija preventivnih programa u odnosu na zahtjeve i potrebe mladih i zahtjevima vremena; nije da oni nisu nepotrebni nego da ih treba prilagoditi i vidjeti što je još uvijek efikasno; naučiti ih kako se nositi s natjecateljskim ponašanjem, iskrivljenim slikama tijela, materijalizmom i sl.; također mi svi idemo u škole jer tamo ih možemo uhvatiti, i idemo u ustanove socijalne skrbi, što je s djecom koja nisu u sustavu a rizična su; također je problem što nisu ujedinjeni i nismo osmislili sveobuhvatni program koji ćemo svi primjenjivati; danas je moderno imati ADHD i pitanje je jesu li ta djeca stvarno ADHD, također olako potpisujemo prilagođeni program čime prema njoj štetimo djeci

Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravlja

PROJEKT „ZNAJEM PROTIV OVISNOSTI“

- Goran, Neovisnost – većina korisnika dolazi iz ruralnih krajeva, veća stopa je u manjim sredinama nego u urbanim sredinama; trebali bi ponuditi mladima sadržaje posebno u manjim sredinama;
- Siniša Brlas, nije problem u prevenciji nego u činjenici da većina aktivnosti koje se zovu prevencijom to ustvari nisu i nemaju mjere učinka za te aktivnosti; ne prate se ni proces ni aktivnosti; potrebno je identificirati ostvarive ciljeve da ne gubimo trud i vrijeme za aktivnosti za koje nemamo kapacitete (neophodna SWOT analiza), moramo osvijestiti koja su ograničenja nas koji želimo provoditi mi kao nositelji aktivnosti, važno je na kraju programa izmjeriti koliko smo se uspješno približili ciljevima koje smo postavili – PREVENCIJA MORA BITI STRUKTURIRANA
- Valentina – neki programi su bili prije prepoznati, popularni i učinkoviti, sada možda imaju negativne učinke jer nisu u skladu s vremenom i potrebama...važno je stvarno razumjeti korisnike i njihove potrebe i paziti da to nema veze s našim doživljajima i iskustvima